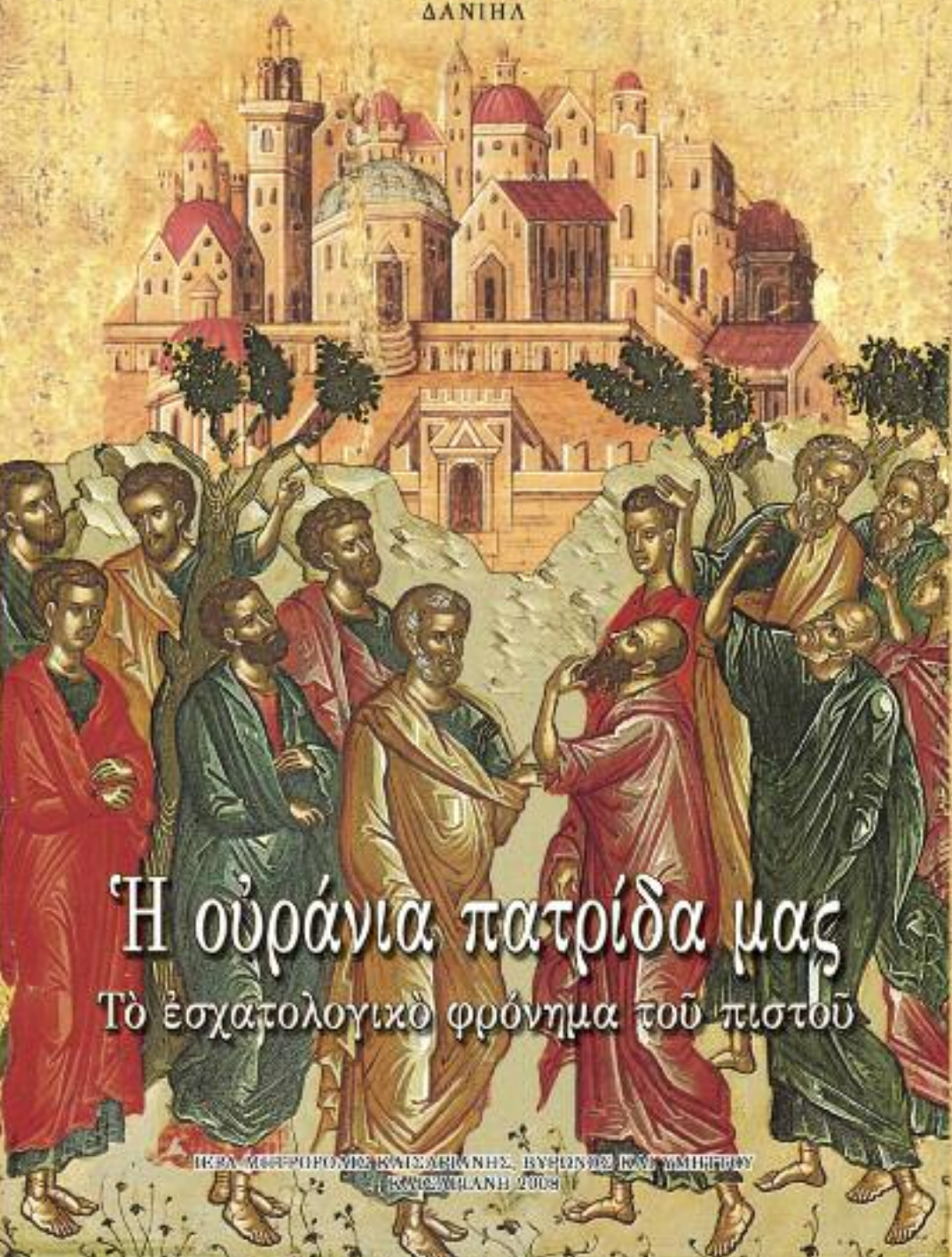
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἡ οὐράνια πατρίδα μας

Τὸ ἐσχατολογικὸ φρόνημα τοῦ πιστοῦ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΑΘΗΝΑ ΜΑΪΑΝΗ 2008

«Ἡ οὐράνια πατρίδα μας»

Τὸ ἐσχατολογικὸ φρόνημα τοῦ πιστοῦ

Σειρά: Ἐνοριακὲς πανηγύρεις, ἀριθμ. 8

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

«Ἡ οὐράνια πατρίδα μας»

Τὸ ἐσχατολογικὸ φρόνημα τοῦ πιστοῦ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2008

«Ἡ οὐράνια πατρίδα μας»

Τὸ ἐσχατολογικὸ φρόνημα τοῦ πιστοῦ

Κείμενον:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright: Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51 - 161 21 Καισαριανή
Τηλ. 210 72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr
ISBN: 978-960-6841-06-4

Πρόλογος

τύρβη τοῦ κόσμου καὶ οἱ πολλὲς βιοτικὲς μέριμνες ἀλλοιώνουν, φθείρουν καὶ καταστρέφουν τὸ ἐσχατολογικὸ φρόνημα τοῦ πιστοῦ. Πρόκειται γιὰ τὴν «*χριστιανικὴ ἐλπίδα*»[1] τοῦ πιστοῦ. Αὐτὴ ἡ ἐλπίδα του χάνεται μέσα στὰ προβλήματα καὶ στὶς ἀνάγκες τοῦ βίου.

Μὲ τὴν μικρὴ αὐτὴ μελέτη μας ἐπιδιώκουμε νὰ ἐνισχύσουμε αὐτὴ τὴν ἐλπίδα «*τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ*»[2], τῆς ζωῆς δηλαδὴ ποὺ ζοῦμε ἑνωμένοι μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ στὸ ἔνδοξο καὶ ζωντανὸ Σῶμα Του ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Τὴν ἕνωσή μας αὐτὴ ἐνεργεῖ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα μὲ τὴν δύναμη τῶν ἁγίων μυστηρίων στὰ ὁποῖα συμμετέχουμε.

1. «*Τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος*» (Πέτρου Α΄ γ΄ 15).
2. Πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 18.

Ἔτσι πιστεύουμε, ὅτι οἱ πιστοὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, θὰ θυμηθοῦν ὅσα οἱ πηγὲς τῆς πίστεώς μας ἀναφέρουν γιὰ τὴν οὐράνια πατρίδα μας, τὸ «ἐν οὐρανοῖς πολίτευμά» μας[3], ὅπως τὴν ἀπεκάλεσε ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ποὺ διαμορφώνει τὸ ἐσχατολογικὸ φρόνημά τους.

Ἡ μελέτη αὐτὴ γράφηκε ἀπὸ ποιμαντικὴ ἀγωνία γιὰ τὴν πνευματικὴ κατάρτιση καὶ προκοπὴ τῶν πιστῶν καὶ προσφέρεται, ὡς ἀντίδωρο πνευματικὸ τῆς ἀγάπης τους καὶ τῆς προσφορᾶς τους πρὸς τὴν ἐνοριακὴ διακονία, μὲ τὴν εὐχὴ νὰ μᾶς ἀξιώσει ὅλους ὁ Κύριος νὰ κατοικήσουμε στὴν οὐράνια πατρίδα.

Μὲ πατρικὲς εὐχές

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Ἔγραφα στὴν Καισαριανὴ τὴν 29η Αὐγούστου 2008, ἡμέρα τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κάρας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

3. (Πρβλ. Φιλιππησίους γ΄ 20)

«Ἡ οὐράνια πατρίδα μας»

Τὸ ἐσχατολογικὸ φρόνημα τοῦ πιστοῦ

πιστὸς ζεῖ στὸν κόσμο αὐτὸ καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς παρούσας ζωῆς ἀτενίζει πρὸς τὸν οὐρανό. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ αἰώνια κατοικία εἶναι ὁ μεγάλος στόχος. Ζεῖ γιὰ νὰ κερδίσει τὸν οὐρανό. Ἀγωνίζεται γι᾽ αὐτόν. Γιατὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ὁ Βασιλέας Χριστός. Ἐκεῖ ἡ πανήγυρις τῶν πρωτοτόκων. Ἐκεῖ χορεῖες Ἀγγελικές. Ἐκεῖ ἱεροί σύλλογοι καὶ τάξεις Ἁγίων, Ἀποστόλων, Προφητῶν, Μαρτύρων, Ὁσίων. Ἐκεῖ ἀναμένουν τούς ἀθλητὲς τὰ βραβεῖα, οἱ στέφανοι. Ἐκεῖ ἡ αἰώνια εὐφροσύνη. Ἐκεῖ οἱ γάμοι τοῦ Νυμφίου Χριστοῦ μέ τὴν ἔνδοξο Νύμφη, τὴν Ἐκκλησία. Ἐκεῖ ὁ Πατέρας δοξάζεται. Ἐκεῖ καὶ ὁ Υἱὸς μεγαλύνεται. Ἐκεῖ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἀνυμνολογεῖται.

Σ᾽ αὐτὴ τὴν οὐράνιο πατρίδα ὑποσχέθηκε ὁ Κύριος νὰ μᾶς ὁδηγήσει, ὅταν θὰ ἔρθει νὰ μᾶς παραλάβει μαζί Του στὴν δόξα Του. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἑτοιμασμένη Βασιλεία ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα πρὸ καταβολῆς κόσμου, ἡ ὁποία θὰ κληρονομηθεῖ ἀπὸ τούς δικαίους ὅλων τῶν αἰώνων.

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἀναφερθοῦμε σὲ τρία σημεῖα, τὰ ὁποῖα θεωροῦμε βασικὰ γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ θέματος· *«ἡ οὐράνια πατρίδα μας»*, ἤ *«τὸ ἐσχατολογικό φρόνημα τοῦ πιστοῦ»*.

Α΄. Ἡ Βασιλεία στοὺς οὐρανούς - Ἡ ἐλπίδα τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ πρώτη ἑνότητα τῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ θέματός μας εἶναι ὅτι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἐν συνεχείᾳ οἱ Ἀπόστολοι καὶ μετὰ ἀπ᾽ αὐτοὺς οἱ Ἅγιοι Πατέρες μας, ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἐκκλησία ὅλη, κηρύττουν, ὅτι οἱ πιστοὶ θὰ κληρονομήσουν Βασιλεία οὐρανῶν. Ἔχουν στρέψει τὴν προσοχὴ καὶ τὴν ἐλπίδα τῶν πιστῶν στὸν οὐρανό, σὲ μία πραγματικότητα, ἡ ὁποία ἂν καὶ εἶναι παροῦσα, ἐν τούτοις εἶναι κρυμμένη καὶ θὰ ἀποκαλυφθεῖ στὴν πληρότητά της «ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθεῖ»[1].

1. *«Ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ»* (πρὸς Κολοσσαεῖς γ΄ 4).

Μάλιστα ὁ Κύριος καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἔχουν ἀποσαφηνίσει κατὰ δύο τρόπους -θετικὰ καὶ ἀρνητικά- αὐτὴ τὴν τόσο σπουδαία καὶ σημαντικὴ προσδοκία, ἀποτρέποντας τοὺς πιστοὺς νὰ ἐκτρέφουν παχυλὲς ἐλπίδες γιὰ τὴν φύση τῆς Βασιλείας Του. Δὲν ἐπιτρέπουν τὴν παραμικρὴ ἐλπίδα, ὅτι ὁ Χριστὸς ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἐγκαθιδρύσει μία ἐγκόσμια Βασιλεία, στὴν ὁποία οἱ πιστοὶ θὰ ἔχουν διακεκριμένη θέση καὶ θὰ ἀπολαμβάνουν διάφορα ὑλικὰ ἀγαθά.

Ι. Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν

1. Ὁ Κύριος ὑποσχέθηκε, ὅτι οἱ διωκόμενοι «γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν χριστιανική τους τελειότητα»[2] θὰ λάβουν μισθὸ στὸν οὐρανό:

«Μακάριοι εἶστε ὅταν σᾶς χλευάσουν καὶ σᾶς καταδιώκουν καὶ σᾶς κακολογήσουν μὲ κάθε ψεύτικη κατηγορία ἐξαιτίας μου. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, διότι ἡ ἀνταμοιβή σας στοὺς οὐρανοὺς θὰ εἶναι μεγάλη»[3].

Ἐπίσης, ἀπευθυνόμενος πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, προτρέπει αὐτοὺς νὰ θησαυρίζουν θησαυροὺς στὸν οὐρανό, ὄχι στὴ γῆ:

2. «*ἕνεκεν δικαιοσύνης*» (Ματθαίου ε΄ 10).

3. «*Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς*» (Ματθαίου ε΄ 11-12).

«Μαζεύετε γιὰ τοὺς ἑαυτούς σας θησαυροὺς στὸν οὐρανό»[4].

Στὸν πλούσιο νέο, ὁ ὁποῖος Τοῦ ζήτησε νὰ τὸν συμβουλεύσει τί νὰ πράξει γιὰ νὰ ἔχει αἰώνιο ζωή, ὁ Κύριος τοῦ συνέστησε·

«Ἂν θέλεις νὰ γίνεις τέλειος, πήγαινε, πούλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δῶσε τὰ χρήματα στοὺς πτωχούς, καὶ θὰ ἔχεις θησαυρὸ στοὺς οὐρανούς, κι ἔλα νὰ μὲ ἀκολουθήσεις»[5].

Μάλιστα στὸ χωρίο αὐτό, συνδυαζόμενο μὲ τὴν συμπερασματικὴ διαπίστωση μὲ τὴν ὁποία τελειώνει τὸ περιστατικὸ ποὺ ἀναφέραμε, ὁ Κύριος κάνει φανερό, ὅτι ἐννοεῖ βασιλεία στὸν οὐρανό.

«Ἀλήθεια σᾶς λέγω, ὅτι δύσκολα ἄνθρωπος πλούσιος θὰ εἰσέλθη στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν»[6]

Ὁ Κύριος πρὶν ἀπὸ τὸ σωτήριο Πάθος Του, παρηγορώντας καὶ ἐπιστηρίζοντας τοὺς ἀγαπημένους μαθητές Του, ἀποκάλυψε σ᾽ αὐτοὺς τὸν ἀπώτερο σκοπὸ τοῦ Πάθους Του λέγοντας· «ἐγὼ πηγαίνω τώρα νὰ σᾶς ἑτοιμάσω τόπο»[7].

2. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, τὸ στόμα τοῦ Ἰη-

4. *«Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ»* (Ματθαίου στ΄ 20).

5. *«Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ»* (Ματθαίου ιθ΄ 21).

6. *«Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»* (Ματθαίου ιθ΄ 23).

7. *«Πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν»* (Ἰωάννου ιδ΄ 2).

σοῦ Χριστοῦ, κινεῖται καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση καὶ ἐναρμονίζεται πλήρως πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου Του.

Ὁ ἴδιος, πρῶτος αὐτός, ἀπέβλεπε καὶ προσδοκοῦσε σέ *«βασιλείαν ἐπουράνιον»*. Γράφει στό *«κύκνειον ἆσμα»* του, τὴν Β΄ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολή του, ὁ μέγας ἀθλητὴς τοῦ χριστιανικοῦ στίβου:

«Στὴν πρώτη μου ἀπολογία κανεὶς δὲν μοῦ συμπαραστάθηκε, ἀλλὰ ὅλοι μὲ ἐγκατέλειψαν·... Ὁ Κύριος ὅμως μοῦ παραστάθηκε καὶ μὲ δυνάμωσε, ... καὶ θὰ μὲ γλυτώσει ὁ Κύριος ἀπὸ κάθε πονηρὴ ἐπιβουλὴ καὶ θὰ μὲ σώσει δεχόμενός με στὴν βασιλεία Του τὴν ἐπουράνια»[8].

Πιστεύοντας σὲ ἐπουράνιο βασιλεία ἀγωνίστηκε ἰδιαιτέρως νὰ μεταπείσει τοὺς ὁμοεθνεῖς του Ἑβραίους νὰ μὴν ἀναμένουν βασιλεία ἐπὶ τῆς γῆς. Διευκρίνησε, ὅτι οἱ δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡμολογοῦσαν, ὅτι ἦσαν «ξένοι καὶ παροδικοὶ ἐπάνω στὴν γῆ»[9].

Γι' αὐτὸ καὶ δέν ἐπιζητοῦσαν ἐπίγειο πατρίδα, διότι θὰ εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ ἀνακάμ-

8. *«Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον·... ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέ με...καὶ ρύσεταί με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον»* (πρὸς Τιμοθέον Β΄ δ΄ 16- 18).

9. «Ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς» (πρὸς Ἑβραίους ια΄ 13).

ψουν «στὴν χώρα ἀπὸ ὅπου εἶχαν φύγει»[10], ἀλλά ἐπιθυμοῦσαν καλύτερη πατρίδα, «δηλαδὴ τὴν ἐπουράνια»[11], στὴν ὁποία ἀκόμη δέν εἶχαν ἀνεβεῖ γιὰ νὰ τὴν ἀπολαύσουν, ἐπειδὴ δέν εἶχε ἔρθει ὁ Χριστός, ὁ Ὁποῖος κατέστησε δυνατὴ τὴν ἀνάβασή τους στὸν οὐρανό. Ὁ Θεός «τοὺς ἑτοίμασε στοὺς οὐρανοὺς πόλη, ὡς πατρίδα τους παντοτινή»[12].

Σύμφωνα μὲ τὸν θεῖο Ἀπόστολο ὄχι μόνο οἱ δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἐμεῖς ἔχουμε τὴν ἴδια ἐλπίδα, «σὰν ἄγκυρα τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία ἀσφαλίζει ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς κινδύνους καὶ εἶναι βεβαία καὶ ἀμετακίνητη καὶ μᾶς ὁδηγεῖ στὰ ἐνδότερα τοῦ καταπετάσματος, ὅπου εἰσῆλθε ὁ πρὶν ἀπὸ ἐμᾶς καὶ γιὰ χάρη μας ὁ Ἰησοῦς»[13].

Μετὰ τὸν Ἰησοῦ ποὺ ἄνοιξε τὸν δρόμο, εἰσερχόμαστε καὶ ἐμεῖς στὸν οὐρανό.

Μάλιστα δὲ ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος ἐξηγεῖ, ὅτι ἐμεῖς οἱ πιστοὶ ἀποχωριζόμαστε ἀπὸ τὸν κόσμο αὐτό, τὶς ἐπιθυμίες του, τὸ φρόνημά του, καὶ συμπάσχουμε κι ἐμεῖς μὲ τὸν Κύριο μας Ἰησοῦ

10. *«Ἀφ' ἧς ἐξῆλθον»* (πρὸς Ἑβραίους ια΄ 15).
11. *«τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου»* (πρὸς Ἑβραίους ια΄ 16).
12. *«Ἡτοίμασεν αὐτοῖς πόλιν»* (πρὸς Ἑβραίους ια΄ 16).
13. *«Ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς»* (πρὸς Ἑβραίους στ΄ 19-20).

Χριστὸ καὶ συνατιμαζόμαστε ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς καί "γηϊνόφρονας" ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἐναντιονώμαστε στὰ ἔργα καὶ στὰ φρονήματά τους. Οἱ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχουν καμμία μετοχὴ μὲ τὸν κόσμο τοῦτο τῆς ἁμαρτίας, τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἀπάτης. Ὁ μὲν παρὼν κόσμος εἶναι φθαρτὸς καὶ μάταιος καὶ προσωρινός, ἐμεῖς δὲ εἴμαστε ἀθάνατοι καὶ αἰώνιοι:

«Γιατὶ δὲν ἔχουμε ἐδῶ μόνιμη πολιτεία, ἀλλὰ λαχταροῦμε τὴν μελλοντική»[14].

Ὀφείλουμε νὰ φεύγουμε ἀπὸ τὸν προσωρινὸ τοῦτο κόσμο καὶ νὰ τρέχουμε πρὸς τὴν μέλλουσα καὶ ἄφθαρτη πατρίδα μας, δηλαδὴ τὸν οὐρανό.

Ἀλλὰ καὶ ἀλλοῦ ὁ θεηγόρος ἀπόστολος Παῦλος προβάλλει τὸν οὐράνιο αὐτὸ προσανατολισμὸ τῶν πιστῶν.

Γράφει στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή, ὅτι οἱ ἀθλητὲς ἀγωνίζονται γιὰ νὰ λάβουν φθαρτὸ στέφανο, ἐμεῖς δὲ οἱ χριστιανοὶ ἄφθαρτο.

«Καθένας δὲ ποὺ ἀγωνίζεται, ἐγκρατεύεται σὲ ὅλα. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἀγωνίζονται καὶ ἐγκρατεύονται γιὰ νὰ λάβουν στεφάνι, ποὺ φθείρεται, ἐμεῖς ὅμως ἀγωνιζόμαστε γιὰ ἄφθαρτο στεφάνι»[15].

14. «*Οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν*» (πρὸς Ἑβραίους ιγ΄ 14).

15. «*Πᾶς ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον*» (πρὸς Κορινθίους Α΄ θ΄ 25).

Στοὺς Ἐφεσίους λέει, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τῆς θυσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξασφάλισε γιὰ μᾶς πᾶσα εὐλογία πνευματικὴ στὰ ἐπουράνια:

«Εὐλογημένος νὰ εἶναι ὁ Θεός, ὁ Πατέρας τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ μέσω τοῦ Χριστοῦ μᾶς ἐδώρισε πλούσιες τὶς εὐλογίες Του, πνευματικὲς καὶ οὐράνιες»[16].

Μέ τὸ νὰ ὑψώση ὁ Θεός καὶ νὰ τοποθετήση τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ στόν "*ἐν οὐρανοῖς*" Θρόνο Του, συνανύψωσε καὶ συνεκάθισε στὰ ἐπουράνια κι ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅπου εἶναι ὁ Κύριός μας, ἐκεῖ εἴμαστε κι ἐμεῖς, τώρα μέν "*ἐν δυνάμει*", στὸ μέλλον "*ἐν ἐνεργείᾳ*".

«Κι ἐνῶ εἴμαστε πνευματικὰ νεκροὶ ἐξαιτίας τῶν παραπτωμάτων μας, μᾶς ξανάδωσε ζωὴ μαζὶ μὲ τὸν Χριστό. Μᾶς ἀνέστησε μαζὶ μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ μᾶς ἔβαλε νὰ καθήσουμε μαζί Του στὰ οὐράνια»[17].

3. Τὰ ἴδια τονίζει καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος. Γράφει:

«Ἀγαπητοί μου, σὰν περαστικοὶ καὶ πρόσκαιροι ποὺ εἶστε, σᾶς παρακαλῶ, ἀποφεύγετε

16. «*Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ*» (Ἐφεσίους α΄ 3).

17. «*Καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ· ... καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*» (πρὸς Ἐφεσίους β΄ 5-6).

τὶς ἁμαρτωλὲς ἐπιθυμίες, ποὺ εἶναι ἀντίθετες στὴν νέα σας ζωή»[18].

Ἀλλοῦ ὁ ἴδιος Ἀπόστολος τονίζει ὅτι μᾶς ἔχουν δωρηθεῖ πολύτιμες καὶ μεγάλες ὑποσχέσεις, ὥστε νὰ ἀποφεύγουμε μέσω αὐτῶν τὴν φθορὰ πού ὑπάρχει στὸν κόσμο, λόγῳ τῶν κακῶν ἐπιθυμιῶν καὶ νὰ γίνουμε συμμέτοχοι θείας φύσεως. Καὶ καταλήγει:

«Γι' αὐτό, ἀδελφοί μου, προσπαθῆστε ἀκόμη περισσότερο νὰ διασφαλίσετε τὴν κλῆσι σας καὶ τὴν ἐκλογή σας ἀπὸ τὸν Θεό. Γιατί, ἂν ἐφαρμόσετε τὰ παραπάνω, ἄνευ προσκόμματος θὰ ἐπιτύχετε τὴν σωτηρία σας. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ σᾶς χορηγηθεῖ ἐλεύθερα ἡ εἴσοδός σας στὴν αἰώνια βασιλεία τοῦ Κυρίου καὶ Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»[19].

4. Τήν οὐράνια αὐτὴ αἰώνιο πατρίδα ὅλων αὐτῶν ποὺ θὰ λυτρωθοῦν, βλέπει προφητικὰ ὁ ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστής Ἰωάννης καὶ περιγράφει στὸ κα΄-κβ΄ κεφάλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως. Στὴν τελευταία αὐτὴ ὀπτασία ἐμφανίζεται μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ αἰθέριο ὕψος ἡ Νέα Ἱερου-

18. *«Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν»* (Πέτρου Α΄ β΄ 11).

19. *«Διό μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε· οὕτω γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον Βασιλείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ»* (Πέτρου Β΄ α΄ 10-11).

σαλήμ «νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανό… καὶ νὰ ἔχει τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν δόξα ποὺ τῆς ἔδινε ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ»[20].

Ἡ μορφὴ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ, δηλώνουν σαφέστατα, ὅτι πρόκειται γιὰ ὑπερκόσμια πραγματικότητα. Τό μέγα καὶ ὑψηλὸ τεῖχος της, οἱ δώδεκα πυλῶνες της, τὸ τετράγωνο σχῆμα της, ἡ ἐνδόμηση τοῦ τείχους, οἱ θεμέλιοι πολύτιμοι λίθοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ καθαρὸ χρυσίο καὶ διαυγῆ ὕαλο, ἡ πλατεῖα της, τὸ φῶς της πού εἶναι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἡ καθαρότητά της, ὁ ποταμὸς τῆς ζωῆς καὶ τὸ ξύλο τῆς ζωῆς, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται στὸ μέσον αὐτῆς καὶ τέλος, ὅτι σ᾽ αὐτὴ εὑρίσκεται ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρνίου, δὲν ἐπιτρέπουν σὲ κανένα νὰ ἀμφιβάλει ὅτι ὁ Ἀπόστολος ἀναφέρεται σὲ πνευματικὴ πραγματικότητα, ἐφ᾽ ὅσον ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα εἶναι εἰκόνες οὐρανίων πραγμάτων καὶ καταστάσεων.

5. Ὁμοίως καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας τέτοιο οὐράνιο προσανατολισμὸ ἔδωσαν στὴν ζωὴ τῶν πιστῶν.

20

α΄. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύοντας τὴν ἀποστολικὴ περικοπὴ πρὸς Φιλιππησίους γ΄ 18-δ΄ 3 λέει:

«Τίποτε δέν εἶναι τόσο ἀνάρμοστο καὶ ξέ-

20. *«καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ…, ἔχουσα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ»* (Ἀποκαλύψεως κα΄ 10, 11).

νο στὸν χριστιανό, ὅσο τὸ νὰ ἐπιζητεῖ τὴν ἄνεση καὶ τὴν ἀνάπαυση. Τίποτε δέν εἶναι τόσο ξένο στὴν ἐπαγγελία καὶ στὴν στρατολογία, ὅσο τὸ νὰ προσκολλᾶται κανεὶς στὴν παροῦσα ζωή. Ὁ Κύριός σου σταυρώθηκε καὶ σὺ ἐπιζητεῖς τὴν ἄνεση; Ὁ Κύριος καρφώθηκε στὸν σταυρὸ καὶ σὺ ζεῖς μὲ πολυτέλεια; Καὶ πῶς ἁρμόζουν αὐτὰ σὲ γενναῖο στρατιώτη;»[21].

Καὶ λίγο πιὸ κάτω ὁ ἅγιος Πατέρας προσπαθεῖ νὰ προσδιορίσει στοὺς ἀκροατές του σὲ ποιοὺς ἀναφέρεται ὁ ἀπόστολος Παῦλος μὲ τὴν ἔκφραση «ἔχουν φρονήματα γήϊνα».[22]

Ἐρωτᾶ ὁ ἱερὸς Πατέρας:

«Ποῖοι εἶναι αὐτοί; Εἶναι αὐτοὶ ποὺ λέγουν: Ἂς κτίσουμε σπίτια. Ποῦ; Στὴ γῆ, λέγει κάποιος· ἂς ἀποκτήσουμε χωράφια, ἐπάνω στὴ γῆ πάλι· ἂς ἀναλάβουμε ἐξουσία, πάλι ἐπάνω στὴ γῆ· ἂς πλουτήσουμε, τὰ πάντα ἐπάνω στὴ γῆ»[23].

21. *«Οὐδὲν οὕτως ἀνάρμοστον καὶ ἀλλότριον Χριστιανοῦ, ὡς ἄνεσιν καὶ ἀνάπαυσιν ζητεῖν· οὐδὲν οὕτω τῆς ἐπαγγελίας καὶ στρατολογίας ἀλλότριον, ὡς τὸ τῷ παρόντι προστετηκέναι βίῳ. Ὁ Δεσπότης σου ἐσταυρώθη, καὶ σὺ ἄνεσιν ζητεῖς; ὁ Δεσπότης σου προσηλώθη, καὶ σὺ τρυφᾷς; καὶ ποῦ ταῦτα στρατιώτου γενναίου;»* (Ἰωάννου Χρυσοστόμου· ΙΓ΄ ὁμιλία πρὸς Φιλιππησίους Ε.Π.Ε. τ. 22, σελ. 8 § 1 στίχ. 13-18, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1983).

22. *«Οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες» (Φιλιππησίους γ΄ 19).*

23. *Τίνες οὗτοί εἰσιν, οἱ λέγοντες· Οἰκοδομήσωμεν οἰκίας. Ποῦ; ἐν τῇ γῇ, φησί· κτησώμεθα ἀγρούς, ἐν τῇ γῇ πάλιν· ἐπιτύχωμεν ἀρχῆς, πάλιν ἐν τῇ γῇ· τύχωμεν δόξης, πάλιν ἐν τῇ γῇ· πλουτήσωμεν, πάντα, ἐν τῇ γῇ»* (Ἰωάννου

Καὶ συνιστᾶ:

«Ἂς μήν ἐπιδιώκουμε λοιπόν οὔτε καὶ ἐμεῖς τὴν ἄνεση στὴν παροῦσα ζωή. Ἂς θελήσουμε νὰ γίνουμε λαμπροὶ στοὺς οὐρανούς, ὅπου καὶ εἴμαστε πολῖτες»[24].

Εἶναι ἐντροπὴ καὶ ἀτιμία γιὰ τὸν πιστὸ νὰ ἐπιθυμεῖ γήινα καὶ φθαρτὰ πράγματα. Αὐτὰ τονίζει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης ἑρμηνεύοντας τὸ χωρίο τῆς πρὸς Ἑβραίους ια΄ 10: «Ὁ Ἀβραάμ... περίμενε νὰ κατοικήσει στὴν ἐπουράνια πόλη, ἡ ὁποία ἔχει ἀληθινὰ καὶ ἀδιάσειστα θεμέλια καὶ τῆς ὁποίας τεχνίτης καὶ κτίστης εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός»[25].

Λέει: «Καὶ λοιπόν, ἂν οἱ Πατριάρχαι ἐκεῖνοι, λαμβάνοντες τὴν ἐπαγγελίαν τῆς γῆς ἐκατεφρόνουν αὐτὴν καὶ ἐπεθύμουν τὸν οὐρανόν, πῶς ἐσεῖς οἱ πιστεύσαντες Χριστιανοί, ὕστερα ἀφ᾽ οὗ ἐλάβετε ἐπαγγελία οὐράνιο ἐπιθυμεῖτε τὴν γῆν; Ἢ πῶς δέν ἐντρέπεσθε νὰ ἐπιθυμῆτε τὰ γήινα καὶ ὄχι τὰ οὐράνια;»[26].

Χρυσοστόμου· ΙΓ΄ ὁμιλία πρὸς Φιλιππησίους Ε.Π.Ε. τ. 22, σελ. 12, στίχ. 21-27, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1983).

24. *Μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς ἐνταῦθα ζητῶμεν ἄνεσιν· ἐκεῖ θελήσωμεν γενέσθαι λαμπροί, ἔνθα καὶ πολιτευόμεθα»* (Αὐτόθι, σελ. 14, στίχ. 23-26.).

25. *«Ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός».*

26. Νικοδήμου Ἁγιορείτου· *«Ἑρμηνεία εἰς τὰς Ἐπιστολὰς τοῦ ἀποστόλου Παύλου»*, τ. Γ΄, κεφ. ια΄, σελ. 399, ἐκδ. «Ἅγιος Νικόδημος», Ἀθῆναι 1971.

β΄. Ὁ μέγας φωστήρας τῆς Καισαρείας διευκρινίζει στὴν ὁμιλία του πρὸς τοὺς νέους, ὅτι «Μὲ τὶς ἐλπίδες προχωροῦμε πιὸ μακρυὰ καὶ πράττουμε τὸ καθετί γιὰ νὰ παρασκευασθοῦμε γιὰ τὴν ἄλλη ζωή»[27].

γ΄. Ὅπως ὁ θεόπνευστος Ἀπόστολος Ἰωάννης εἶδε τὴν ἁγία Πόλη τὴν νέα Ἱερουσαλήμ, νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἀπὸ τὸν Θεό, περιλαμπομένη καὶ ἀπαστράπτουσα, ἐκπέμπουσα μαρμαρυγὰς θείας δόξης καὶ λαμπρότητος, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο εἶδαν αὐτὴ καὶ ἄλλοι ἅγιοι Πατέρες.

✺ Ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος ἀναφέρει, ὅτι «κάποιος ἀδελφός, ἐνῷ προσηύχετο μαζὶ μὲ ἄλλους, αἰχμαλωτίσθηκε ἀπὸ τὴν θεία δύναμη καὶ μὲ ἁρπαγὴ τοῦ νοῦ του εἶδε τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰ ἐκεῖ φωτεινὰ κατοικητήρια καὶ φῶς ἄπειρο καὶ ἀνέκφραστο»[28].

✺ Ὁ δὲ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος στὴν ἑρμηνεία τοῦ μα΄ (51) Ψαλμοῦ διατυπώνει τὴν ἄποψη, ὅτι «ὁ ἦχος ποὺ θὰ προέρχεται ἀπὸ τοὺς

27. «Ἐπὶ *μακρότερον πρόϊμεν ταῖς ἐλπίσιν* καὶ πρὸς *ἑτέρου βίου παρασκευήν ἅπαντα πράττομεν*».(Μεγ. Βασιλείου, ὁμιλία «πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων», Ε.Π.Ε τ. 7 σελ. 318, στίχ. 15, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» Θεσσαλονίκη 1973.)

28. *Εἷς γάρ τις τῶν ἀδελφῶν συνευχόμενός τινι ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ θείας δυνάμεως, καὶ ἁρπαχθεὶς εἶδε τὴν ἄνω πόλιν Ἱερουσαλὴμ καὶ εἰκόνας φωτεινὰς καὶ φῶς ἄπειρον*» (Μακαρίου Αἰγυπτίου, ιζ΄ λόγος, «Φιλοκαλία», τ. 7, σελ. 324, στίχ. 27-29, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1985).

ἐκεῖ ἑορτάζοντας (δηλαδὴ στὸν οὐρανό), δὲν εἶναι κάτι ἄλλο, ἀπὸ τὸν ἦχο ποὺ θὰ προκαλοῦν μὲ τὶς ὑμνωδίες τους καὶ τὴν δοξολογία τους πρὸς τὸν Θεό, αὐτοὶ ποὺ θὰ ἀξιωθοῦν νὰ κατοικήσουν σ' ἐκείνη τὴν οὐράνιο πολιτεία»[29].

Καὶ αὐτὰ γιὰ τὸ πρῶτο σκέλος, ὅσα θετικὰ ὁ Κύριος, οἱ θεοφόροι Ἀπόστολοι καὶ ὁ μετ' Αὐτοὺς ἱερὸς σύλλογος τῶν Ἁγίων Πατέρων εἶπαν γιὰ τὴν οὐράνια ἐλπίδα τῶν χριστιανῶν.

Στὴν συνέχεια παρατίθενται οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μὲ τοὺς ὁποίους δὲν ἐπέτρεψε νὰ νοηθεῖ ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὡς ἐπίγειος δομὴ ἑνὸς ἀνθρώπινου βασιλείου.

ΙΙ. Ἡ φύση τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὴν διάρκεια τῆς δημοσίας δράσεώς του ποτὲ δὲν ὑπέκυψε στὸν μεσσιανικὸ ἐνθουσιασμὸ τοῦ ἰουδαϊκοῦ ὄχλου, ὁ ὁποῖος (ἐνθουσιασμός) ἦταν ἀνάμεικτος μὲ πολλὰ ἀνθρώπινα στοιχεῖα καὶ ἐγκόσμιες ἐλπίδες.

Συγκεκριμένα ὑπάρχουν τὰ ἑξῆς περιστατικά:

1. Μετὰ τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν ἄρτων ὁ

29. *«Εὐφραινομένων πάντων ἡ κατοικία, οὐκ ἄλλο τι ἢ τοῦτο εἶναι νομίζω, Θεὸν ὑμνούμενόν τε καὶ δοξαζόμενον τοῖς τῆς ἐκεῖσε πολιτείας ἠξιωμένοις»* (Γρηγ. Θεολόγου, λθ΄ λόγος «εἰς τὰ ἅγια Φῶτα», ΒΕΠΕΣ, τ. 60, σελ. 77, στίχ. 13-16).

συγκεντρωμένος ὄχλος θέλησε νὰ Τὸν ἀνακηρύξει Βασιλέα του καὶ ὁ Κύριος, τὸ ἀπέφυγε καί «ἔφυγε πάλι καὶ πῆγε στὸ βουνὸ ὁλομόναχος»[30].

2. Ἀνακρινόμενος ρωτήθηκε ἀπό τὸν Πιλάτο «ἐσὺ εἶσαι ὁ βασιλέας τῶν Ἰουδαίων;»[31] καὶ ὁ Κύριος διαβεβαίωσε τὸν Ρωμαῖο Ἡγεμόνα δύο φορὲς ὅτι· «ἡ βασιλεία μου δὲν προέρχεται ἀπὸ αὐτὸ τὸν κόσμο»[32].

3. Ὄχι μόνον ἀρνήθηκε νὰ δεχθεῖ, ὅτι εἶναι ἕνας ἐγκόσμιος βασιλέας, ἀλλὰ καὶ κάποτε, ποὺ τοῦ ζητήθηκε νὰ λύσει μία διαφωνία δύο ἀδελφῶν γιὰ τὴν πατρικὴ κληρονομία τους, δέν δέχθηκε τὸν ρόλο ποὺ τοῦ ἀνέθεσαν καὶ ἐπικαλούμενος ἀναρμοδιότητα εἶπε: «ἄνθρωπέ μου, ἐγὼ δὲν εἶμαι δικαστὴς γιὰ νὰ χωρίζω περιουσίες»[33].

4. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ ἐνώπιον τῶν Φαρισαίων ποὺ εἶχαν συγκεντρωθεῖ στὸν Ναό εἶπε:

«Ἐσεῖς κρίνετε μὲ ἀνθρώπινα κριτήρια, ἐνῶ ἐγὼ δὲν κρίνω κανέναν»[34].

5. Δὲν ἐπεδίωξε τὸ μεγαλύτερο ἀλλὰ ἀπέρριψε καὶ τὸ μικρότερο.

30. *«Ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος»* (Ἰωάννου στ΄ 15).

31. *«Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;»* (Ἰωάννου ιη΄ 33).

32. *«Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου»* (Ἰωάννου ιη΄ 36).

33. *«Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς;»* (Λουκᾶ ιβ΄ 14).

34. *«Ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα»* (Ἰωάννου η΄ 15).

α΄. Ὅταν οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου ζήτησαν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ ἐγκόσμια δόξα, τοὺς ἀποκρίθηκε: «Δὲν ξέρετε τί ζητᾶτε»[35].

β΄. Προειδοποίησε τοὺς μαθητές Του, ὅτι ὁ κόσμος θὰ τοὺς καταδιώκει, θὰ τοὺς μισεῖ, ἀλλ' ἐκεῖνοι πρέπει νὰ ἔχουν θάρρος, ὑπομονὴ καὶ ἐμπιστοσύνη σ' Αὐτόν.

«Ἐὰν ὁ κόσμος σᾶς μισεῖ πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι πρῶτα ἐμένα ἐμίσησε»[36].

γ΄. Στὴν κλῆσι τοῦ ἀποστόλου Ναθαναὴλ ὁ ἀγαθὸς Ἰσραηλίτης ὁμολογεῖ, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ «βασιλέας τοῦ Ἰσραήλ»[37]. Ὁ Κύριος ὅμως τὸν προσανατολίζει πρὸς τὴν παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου λέγοντας: «Σύντομα θὰ δεῖτε νὰ ἔχει ἀνοίξει ὁ οὐρανός, καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ νὰ ἀνεβαίνουν καὶ νὰ κατεβαίνουν γιὰ χάρη τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου»[38].

δ΄. Τέλος ὁ Κύριος δὲν ἀντετάχθηκε στὴν ἐξουσία τοῦ τετράρχου Ἡρώδου, ὁ ὁποῖος παρ' ὅλα αὐτὰ τὸν θεωροῦσε ἐχθρό του καὶ ἀντίπαλό του (Λουκᾶ ιγ΄ 31). Γι' αὐτὸ κι ἔφυγε ἀπὸ τὴν περιοχή του. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο δὲν ἦρθε σὲ

35. *«Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε»* (Ματθαίου κ΄ 22).

36. *«Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν»* (Ἰωάννου ιε΄ 18)

37. *«Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ»* (Ἰωάννου α΄ 50).

38. *«Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου»* (Ἰωάννου α΄ 52).

ἀντίθεση καὶ μὲ τὸν Ρωμαῖο αὐτοκράτορα, ἀφοῦ συμφώνησε, ὅτι πρέπει νὰ δίνεται ὁ φόρος σ' αὐτόν (Μάρκου ιβ΄ 13-17).

Τὰ χωρία αὐτὰ ἔδειξαν ὅτι «ἡ δική μας πατρίδα καὶ πολιτεία εἶναι στοὺς οὐρανούς»[39].

Στὸν οὐρανὸ ὑπάρχει μία πόλη, μία κοινότητα, ἡ ὁποία κατασκευάσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα γιὰ μᾶς, μιὰ νέα Ἱερουσαλήμ. Εἶναι ἤδη ἀπὸ τώρα ἡ πόλη μας, σ' αὐτὴ οἰκοδομεῖται ἡ αἰώνια διαμονὴ ποὺ ποθοῦμε. Ὁδεύουμε πρὸς αὐτή.

Αὐτὴ ἡ αἰώνια διαμονὴ εἶναι ἕνας καινούργιος κόσμος, ἕνα νέο σύμπαν (Ἀποκαλύψεως κα΄ 5), τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπό «νέους οὐρανοὺς καὶ νέα γῆ»[40]. Ὁ κόσμος αὐτὸς θὰ εἶναι κόσμος οὐράνιας γαλήνης καὶ χαρᾶς.

«Ἀπ' αὐτὸν θὰ ἐκλείψουν κάθε δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια τους καὶ ὁ θάνατος δὲν θὰ ὑπάρχει πιά, οὔτε πένθος, οὔτε κραυγὴ σπαρακτικὴ καὶ λυπηρά, οὔτε πόνος θὰ ὑπάρχει πιά, γιατὶ τὰ παλαιὰ πέρασαν»[41], καθετὶ τὸ ἀκάθαρτο.

Ὁ Κύριος μᾶς ἐπιφυλάσσει μετὰ τὴν ἐξαφά-

39. *«Ἡμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει»* (πρὸς Φιλιππησίους γ΄ 20).

40. *«Καινοὺς οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν»* (Πέτρου Β΄ γ΄ 13· Ἀποκαλύψεως κα΄ 1).

41. *«Ἐξαλείψει ἀπ' αὐτῶν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος οὔτε κραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι· ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον»* (Ἀποκαλύψεως κα΄ 4).

νιση τοῦ πρώτου οὐρανοῦ καὶ τῆς πρώτης γῆς (Ἀποκαλύψεως κα΄ 1) ἕνα πνευματικὸ νέο κόσμο, ὅπου ὁ Ἴδιος θὰ φωτίζει ὅλα τὰ δημιουργήματά Του.

Β΄. Σχέση τοῦ οὐρανίου πολιτεύματος καὶ τῆς ἐδῶ βιοτῆς.

Πολλοὶ ἐκλαμβάνουν τό «ἡ δική μας πατρίδα καὶ πολιτεία εἶναι στοὺς οὐρανούς»[42], ὡς ἐγκατάλειψη τοῦ παρόντος κόσμου καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐνδιαφέρονται οἱ πιστοὶ γιὰ τὴν καθημερινὴ ζωή. Ἀφοῦ οἱ ἐλπίδες μας μετατίθενται μετὰ θάνατο καὶ μετὰ τὴν δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡρισμένοι συμπεραίνουν ὅτι μποροῦν νὰ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ παρόντα.

Οἱ πολέμιοι μάλιστα τοῦ Χριστιανισμοῦ κατηγοροῦν τοὺς Χριστιανούς, ὡς ὀκνηροὺς καὶ ἀνεύθυνους, ἐπειδὴ δὲν θέλουν νὰ ἀσχοληθοῦν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ προβλήματα τῆς παρούσας ζωῆς.

Γιὰ τὸ σοβαρὸ αὐτὸ θέμα, ὅπως εἶναι φυσικό, πρέπει νὰ ἀναζητηθεῖ ἡ ἀλήθεια στοὺς λόγους τῆς Γραφῆς καὶ στὴν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας μας.

42. *«Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει»* (πρὸς Φιλιππησίους γ΄ 20).

Ι. Ἡ Ἁγία Γραφή

1. Ὁ Κύριός μας κήρυξε τὴν ἔλευση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

«Ἀπὸ τότε ἄρχισε ὁ Ἰησοῦς νὰ κηρύττει καὶ νὰ λέει: Μετανοεῖτε γιατὶ ἔφθασε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»[43].

Ὡστόσο ὅμως ὁ Κύριος μὲ τὶς παραβολὲς τοῦ σπορέως, τῶν ζιζανίων, τοῦ σινάπεως, τῆς ζύμης, τοῦ κρυμμένου θησαυροῦ, τοῦ καλοῦ μαργαρίτου καὶ τοῦ δικτύου (Ματθαίου ιγ΄) κήρυξε καὶ τὴν αὔξηση τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἡ ὁποία θὰ φθάσει στὴν πληρότητά της κατὰ τοὺς ἔσχατους καιρούς. Ἔτσι λοιπὸν διαπιστώνουμε, ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ διέρχεται ἀπὸ διαδοχικὲς φάσεις.

Ἡ περίοδος ποὺ διανύουμε εἶναι ἡ περίοδος, ποὺ ὁ Οὐράνιος Πατέρας συγκεντρώνει, συνάγει τὸν λαό Του ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη. Εἶναι ἡ περίοδος ποὺ πρέπει νὰ κηρυχθεῖ τὸ εὐαγγέλιο «σὲ ὅλη τὴν κτίση»[44] καὶ οἱ πιστοὶ νὰ δώσουν τὴν μαρτυρία τους γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

2. Ὁ Κύριος διαβεβαιώνει τὸν Οὐράνιο Πατέρα Του, ὅτι οἱ μαθητές Του «δὲν ἀνήκουν στὸν κόσμο»[45], ἀλλὰ Τὸν παρακαλεῖ συγχρόνως «νὰ

43. «*Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν· μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*» (Ματθαίου δ΄ 17).

44. «*Πάσῃ τῇ κτίσει*» (Μάρκου ιστ΄ 15).

45. «*Οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου*» (πρβλ. Ἰωάννου ιε΄ 19).

τοὺς προστατέψει ἀπὸ τὸν διάβολο»[46] γνωρίζοντας ὅτι «αὐτοὶ μένουν μέσα στὸν κόσμο»[47].

Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ Σωτήρα μας εἶναι αὐτή: Οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου, γιατὶ δὲν ἀποδέχονται τὰ φρονήματα τῆς ἁμαρτίας καὶ τὰ ἔργα τῆς πονηρίας. Ἐπειδὴ ὅμως ζοῦν *«ἐν χρόνῳ καὶ τόπῳ»*, ἔχουν ἀνάγκη νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ τὸν πονηρό.

Ὁ κόσμος, ἂν καί «εὑρίσκεται ὅλος κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ διαβόλου»[48] καὶ φθείρεται ἀπὸ τὶς ἀπατηλὲς ἐπιθυμίες τῆς ἁμαρτίας, ἐν τούτοις ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ποὺ εἶναι τὸ ἁλάτι καὶ τὸ φῶς. (Ματθαίου ε΄ 13, 14).

Τὸ ὅτι τὸ πολίτευμα τῶν Χριστιανῶν εὑρίσκεται στοὺς οὐρανούς, σημαίνει γιὰ τὴν ἐποχή μας τὸ ἑξῆς: Οἱ Χριστιανοὶ ζοῦν σωστὰ καὶ πιὸ δημιουργικὰ μέσα στὸν κόσμο τὴν παροῦσα ζωή, γιατὶ ἐμπνέονται ἀπὸ ἀρχὲς ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸν οὐράνιο κόσμο, ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ.

3. Τὸ πνεῦμα αὐτὸ σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο, ἐνῶ οἱ Χριστιανοὶ ζοῦν μέσα στὸν κόσμο ἐν τούτοις ὀφείλουν νὰ μὴ ζοῦν κατὰ τρόπο κοσμικό, ἐπαναλαμβάνουν καὶ οἱ Ἀπόστολοι.

46. *«Τηρήσῃ αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ»* (πρβλ. Ἰωάν. ιζ΄15).

47. *«Οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσί»* (Ἰωάννου ιζ΄ 11).

48. *«Κεῖται ἐν τῷ πονηρῷ»* (Ἰωάννου Α΄ ε΄ 19).

α΄. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει:

«Σᾶς παρακαλῶ, λοιπόν, ἀδελφοί... Μὴ προσαρμόζεστε στὴν νοοτροπία αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ νὰ μεταμορφώνεστε συνεχῶς πρὸς τὸ καλό, ἀποκτώντας τὸ νέο φρόνημα τοῦ πιστοῦ. Ἔτσι θὰ μπορεῖτε νὰ διακρίνετε ποιὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ καλὸ καὶ ἀρεστὸ στὸν Θεὸ καὶ τέλειο»[49].

β΄. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος συμβουλεύει:

«Ἑτοιμαστεῖτε, λοιπόν, πνευματικά, καὶ μείνετε ἄγρυπνοι· ἀφῆστε νὰ σᾶς καθοδηγεῖ πλήρως ἡ ἐλπίδα στὴν σωτηρία ποὺ σᾶς προσμένει, ὅταν φανερωθεῖ ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἀφοῦ ἀποφασίσατε νὰ ὑπακούετε στὸ Θεό, μὴν ἀφήνετε νὰ ρυθμίζουν τὴν ζωή σας οἱ ἐπιθυμίες ποὺ εἴχατε πρὶν Τὸν γνωρίσετε. Ἀντίθετα, ὅλη σας ἡ συμπεριφορὰ νὰ εἶναι ἅγια, ὅπως ἅγιος εἶναι κι ὁ Θεὸς ποὺ σᾶς κάλεσε»[50].

γ΄. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέει:

«Σᾶς ἔγραψα, ... Μὴν ἀγαπᾶτε τὸν κόσμο, μήτε ὅσα εἶναι τοῦ κόσμου. Ἂν κάποιος ἀγαπάει

49. *Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί,... μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον*». (Ρωμαίους ιβ΄ 1-2).

50. «*Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τέκνα ὑπακοῆς μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε*» (Πέτρου Α΄ α΄ 13- 15).

τὸν κόσμο, δὲν ἔχει μέσα του τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν Πατέρα. Γιατὶ ὅλα ὅσα εἶναι τοῦ κόσμου -οἱ ἁμαρτωλὲς ἐπιθυμίες τοῦ ἐγώ, ἡ λαχτάρα ν᾽ ἀποκτήσουμε ὅ,τι βλέπουν τὰ μάτια μας, καὶ ἡ ὑπεροψία ὅτι κατέχουμε γήϊνα ἀγαθά- δὲν προέρχονται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλὸ κόσμο»[51].

Ἡ ἀπαίτηση γιὰ τὸν Χριστιανὸ ποὺ ζεῖ «*ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ*» εἶναι «νὰ ἐπιδιώκει τὰ ἀγαθὰ ποὺ εὑρίσκονται στὸν οὐρανό... οἱ σκέψεις του νὰ εἶναι στραμένες πρὸς αὐτὰ καὶ ὄχι πρὸς τὰ γήινα πράγματα»[52] Τὰ ἄνω εἶναι ἡ ἀλήθεια ποὺ ἀποκαλύφθηκε διὰ τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἐλπίδα ποὺ εἶναι «ἀποθησαυρισμένη»[53] στοὺς οὐρανούς.

ΙΙ. Ἡ Ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας μας

Ἀπὸ τὴν πλούσια ἐκκλησιαστικὴ παράδοσή μας, γιὰ τὸ θέμα αὐτό, ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ τὰ ἑξῆς:

1. Στὸν ἀδάμαντα τῆς ἀπολογητικῆς Φι-

51. «*Ἔγραψα ὑμῖν ... μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐάν τις ἀγαπᾶ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς ἐν αὐτῷ· ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Πατρός, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ κόσμου ἐστί*»[50] (Ἰωάννου Α΄ β΄ 14-16).

52. «*Τὰ ἄνω ζητεῖτε... τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς*» (πρὸς Κολοσσαεῖς γ΄ 1-2).

53. «*ἀπόκειται*» (πρὸς Κολοσσαεῖς ε΄ 5).

λολογίας τοῦ β΄ ἡμίσεος τοῦ β΄ αἰῶνος μ. Χ., στὴν πρὸς Διόγνητο ἐπιστολή[54] τονίζεται, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἀποτελοῦν τρόπον τινὰ τὴν ζωτικὴ ἐντελέχεια, ἡ ὁποία ἐμψυχώνει τὸν ὀργανισμὸ τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ Χριστιανοὶ δὲν ζοῦν βεβαίως στὴν ἀτμόσφαιρα ἑνὸς νοσηροῦ θρησκευτικοῦ μυστικισμοῦ, ὁ ὁποῖος τοὺς ἀποξενώνει ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ὅμως ἀποτελοῦν πνευματικὰ καὶ μυστικά *«γένος ἐκλεκτόν»* καί *«ἔθνος ἅγιον»*.[55]

«Οἱ Χριστιανοὶ κατοικοῦν στὶς πατρίδες τους, ἀλλὰ ὡς πάροικοι... Ζοῦν μὲ τὸ ὑλικὸ σῶμα, τὴν σάρκα, ἀλλὰ ἡ ζωή τους δὲν εἶναι σαρκική. Στὴν γῆ διατρίβουν, ἀλλὰ στὸν οὐρανὸ εἶναι τὸ πολίτευμά τους. Εἶναι πιστοὶ στοὺς νόμους τοῦ κράτους, ἀλλὰ μὲ τὴν προσωπική τους ζωὴ ὑπερβαίνουν τοὺς νόμους»[56].

«Οἱ Χριστιανοὶ ζοῦν ὡς πάροικοι μέσα στὴν φθαρτὴ ζωή, ἀναμένοντες τὴν ἄφθαρτο Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν»[57].

54. ΒΕΠΕΣ, τ. 2, σελ. 253.

55. Πέτρου Α΄ β΄ 9.

56. *«Πατρίδας οἰκοῦσιν ἰδίας, ἀλλ' ὡς πάροικοι... Ἐν σαρκὶ τυγχάνουσιν, ἀλλ' οὐ κατὰ σάρκα ζῶσιν. Ἐπὶ γῆς διατρίβουσιν, ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. Πείθονται τοῖς ὡρισμένοις νόμοις καὶ τοῖς ἰδίοις βίοις νικῶσιν τοὺς νόμους»* ΒΕΠΕΣ, τ. 2, σελ. 253.

57. *«Χριστιανοὶ παροικοῦσιν ἐν φθαρτοῖς, τὴν ἐν οὐρανοῖς ἀφθαρσίαν προσδεχόμενοι»* (ΒΕΠΕΣ, τ. 2, σελ. 253).

2. Κατὰ τὸν Ὅσιο Νικόλαο Καβάσιλα:

«Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν παρόντα κόσμο καὶ συμπληρώνεται καὶ ὁλοκληρώνεται μετὰ θάνατο»[58].

Δὲν μποροῦμε, ὅσο εὑρισκόμαστε ἐδῶ στὴν γῆ, νὰ ἀντιληφθοῦμε πλήρως καὶ τελείως τὴν οὐράνια μακαριότητα, διότι ἡ σάρκα, τὸ ὑλικὸ τοῦτο περίβλημα τῆς ψυχῆς, δὲν ἐπιτρέπει νὰ δοῦμε τὰ πράγματα καθαρά.

Κατὰ τὸν Ὅσιο, ὁ παρὼν βίος εἶναι τὸ ἐργαστήρι, ὅπου ὁ ἄνθρωπος κατασκευάζει τὰ ἐφόδιά του καὶ ἑτοιμάζεται γιὰ τὸν Οὐρανό.

Ἂς μὴ λησμονοῦμε, ὅτι ὅλοι οἱ ἅγιοι Πατέρες μας γιὰ τὸν Οὐρανὸ ἀγωνίστηκαν, αὐτὸν ἐπεθύμησαν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο. Ὅλα τὰ γήινα τὰ περιφρόνησαν, τὰ θεώρησαν σκύβαλα γιὰ νὰ κερδίσουν τὸν Χριστό, τὸν αἰώνιο θησαυρό.

3. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει:

«Ὄχι δὲ μόνον ὅταν φωτίσθηκα καὶ ἤμουν στὶς πρῶτες ἡμέρες τῆς ἐπιστροφῆς μου, ἀλλὰ βέβαια καὶ τώρα ἐξακολουθῶ νὰ νομίζω, ὅτι ὅλα εἶναι ζημιὰ συγκρινόμενα μὲ τὴν ὑπεροχὴ τῆς γνώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μου,

58. *«Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ φύεται μὲν ἐν τῷδε τῷ βίῳ καὶ τὰς ἀρχὰς ἐντεῦθεν λαμβάνει, τελειοῦται δὲ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος»* (Νικολ. Καβάσιλα, α΄ λόγος «περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς», «Φιλοκαλία» τ.22, σελ. 264, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1979).

γιὰ τὸν ὁποῖον στερήθηκα καὶ ἀπέρριψα ὅλα, γιὰ νὰ ἐγκολπωθῶ αὐτὸν σὰν σωτήρα μου. Καὶ τὰ θεωρῶ σκύβαλα καὶ ἄξια περιφρονήσεως γιὰ νὰ κερδήσω τὸν Χριστό»[59].

4. Ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ ὁ Φιλόθεος Κόκκινος, ὁ βιογράφος τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, γιὰ τὸ τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς τοῦ θεοφόρου Πατέρα:

«Ἐκείτονταν λοιπὸν ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ τώρα στὴν κλίνη πνέοντας τὰ τελευταῖα, βαδίζοντας βιαστικὰ πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ τὰ ἐπουράνια, ἐνῶ δὲν μελετοῦσε καὶ δὲν στοχαζόταν τίποτε ἄλλο ἀπολύτως, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ πρὸς τὰ ἐκεῖ. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν γλῶσσα τὸ ἴδιο ψιθύριζε συνεχῶς, ἔδειχνε καὶ μὲ αὐτὸ στοὺς παρευρισκομένους, ποῦ πορεύεται τὴν τελευταία αὐτὴ πορεία. Πραγματικά, ὅπως πρόσεξαν οἱ παρόντες τὴν καλὴ γλῶσσα νὰ ψιθυρίζει τὰ τελευταῖα καθὼς εἶπα, τίποτε ἄλλο δὲν μποροῦσαν ν' ἀκούσουν νὰ βγαίνει ἀπὸ ἐκεῖ συχνά, παρὰ τὸ θαυμαστὸ καὶ θεῖο ἐκεῖνο ποὺ ἦταν συντεθειμένο μὲ αὐτὲς τὶς λέξεις "τὰ Ἐπουράνια εἰς τὰ Ἐπουράνια"· καὶ τοῦτο συχνὰ καὶ πολλὲς φορὲς σὰν σὲ περιοδικὴ περιστροφὴ κύκλου, ἕως ὅτου ἡ

59. *«Ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι ἵνα Χριστὸν κερδήσω»* (πρὸς Φιλιππησίους γ΄ 8).

θεία καὶ ὑπερουράνιος Χάρις... διὰ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων τὸν μετέστησε ἀξίως στὸν οὐρανὸ καὶ τὰ ἐπουράνια»[60].

Γ΄. Προϋποθέσεις εἰσόδου στὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ.

Ἐλέχθησαν ἀρκετὰ γιὰ τὸ ὅτι ὁ Κύριος ὑποσχέθηκε ζωὴ αἰώνια καὶ οὐράνια, ἀντάξια τῆς θεότητός Του σ᾽ αὐτοὺς ποὺ πιστεύουν σ᾽ Αὐτόν. Ὅπως ἐπίσης καὶ γιὰ τὸ ὅτι, ὅσο οἱ Χριστιανοὶ θὰ ζοῦν στὴν γῆ, ὀφείλουν νὰ ἀποβλέπουν στὴν οὐράνια αἰώνια κατοικία τους καὶ διαμονή τους.

60. «Ἔκειτο τοίνυν ὁ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς ἤδη τὰ τελευταῖα πνέων, πρὸς οὐρανόν τε καὶ τὰ οὐράνια ἐπειγόμενος, καὶ οὐδέν τι τὸ παράπαν ἄλλο, πλὴν τῆς ἀπαγούσης ἐκεῖσε μελετῶν τε καὶ φανταζόμενος· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ γλώττῃ τοῦτ᾽ αὐτὸ συνεχῶς ὑποψιθυρίζων καὶ τοῖς συνοῦσι κἀντεῦθεν παραδεικνύς, ὅποι δὴ καὶ τὴν τελευταίαν ταυτηνὶ στέλλεται· ὡς γὰρ οἱ παρόντες τῇ καλῇ γλώττῃ, καθάπερ ἔφην, ὑποψιθυριζούσῃ τὰ τελευταῖα προσέσχον, οὐδενὸς ἄλλου πυκνὰ προϊόντος εἶχον ἀκούειν εἰ μὴ τοῦ θαυμαστοῦ καὶ θείου γε ὄντος ἐκείνου, λέξεσιν αὐταῖς οὐτωσί πως συντεθειμένου, «τὰ ἐπουράνια εἰς τὰ ἐπουράνια»· καὶ τοῦτο πυκνῶς καὶ πολλάκις, ὥσπερ ἐν περιόδῳ τινὶ καὶ στροφῇ κύκλου, ἕως ἡ ἐνοικοῦσα τῇ οὐρανίᾳ ψυχῇ θεία καὶ ὑπερουράνιος χάρις, ... διὰ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων εἰς οὐρανὸν ἀξίως μετέστησε καὶ τὰ ἐπουράνια·»[55] (Φιλοθέου Κοκκίνου, «Βίος Γρηγορίου Παλαμᾶ», Ε.Π.Ε. σελ. 435-436 ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1984).

Ὑπολείπεται νὰ ἀναφερθοῦν λίγα καὶ γιὰ τὶς προϋποθέσεις, οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν εἴσοδο στὴν αἰώνια οὐράνια κατάπαυση.

1. Πρὶν προχωρήσουμε στὴν ἀναφορὰ τῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴν εἴσοδό μας στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, διευκρινίζουμε ὅτι ἡ εἴσοδος τῶν πιστῶν στὴν αἰώνιο ζωή, ὅσων πιστῶν, εἶναι πλέον βεβαία καὶ σίγουρη. Δὲν γεννιέται, δὲν πρέπει νὰ γεννιέται καμμία ἀμφιβολία γι᾽ αὐτή, ἐφ᾽ ὅσον βεβαίως συντρέχουν οἱ προϋποθέσεις.

α΄. Ὁ Κύριος διαβεβαίωσε τοὺς πιστοὺς μαθητές Του, ὅτι θὰ ἔλθει νὰ τοὺς παραλάβει γιὰ νὰ εἶναι αἰώνια μαζί Του.

«Πηγαίνω νὰ σᾶς ἑτοιμάσω τόπο. Καὶ ἐὰν πάω καὶ σᾶς ἑτοιμάσω τόπο, πάλι θὰ ἔρθω καὶ θὰ σᾶς παραλάβω μαζί μου, ὥστε ὅπου εἶμαι ἐγὼ νὰ εἶστε καὶ σεῖς»[61].

β΄. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς διαβεβαιώνει ἐπίσης, ὅτι ὁ πιστὸς δικαιοῦται νὰ διατηρεῖ μιὰ τέτοια ἐλπίδα. Αὐτὴ τήν *«παρρησία στὴν εἴσοδο τῶν ἁγίων»* τὴν δίνει τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ θὰ εἰσέλθουν ἀπὸ ἕνα νέο καὶ ζωντανὸ δρόμο, ποὺ ἐγκαινίασε ὁ Κύριος διὰ τῆς σαρκός Του. Ἀφοῦ δηλαδὴ εἰσῆλθε πρῶτος Αὐτὸς γιὰ τοὺς πιστοὺς καὶ ἔγινε πρόδρομός τους, ὅσοι τὸ ἀξίζουν, θὰ εἰσέλθουν.

61. *«Ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ἦτε»* (Ἰωάννου ιδ΄ 3).

«Ἂς μένουμε σταθεροὶ στὴν ἐλπίδα ποὺ ὁμολογοῦμε, γιατὶ ἐκεῖνος ποὺ ἔδωσε τὶς ὑποσχέσεις κρατάει τὸν λόγο Του»[62].

2. Ἡ πρώτη καὶ μοναδικὴ προϋπόθεση γιὰ νὰ παραμείνει ὁ ἄνθρωπος στὴν αἰώνια κατοικία στοὺς οὐρανούς, εἶναι νὰ ἐλευθερωθεῖ καὶ νὰ καθαρισθεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ νὰ γίνει υἱὸς Θεοῦ.

α΄. Εἶπε ὁ Κύριος·

«Σᾶς βεβαιώνω πὼς ὅποιος ἁμαρτάνει εἶναι δοῦλος τῆς ἁμαρτίας. Ὁ δοῦλος ὅμως δὲν παραμένει σὰν κληρονόμος στὴν οἰκία τοῦ κυρίου, ἐνῶ ὁ υἱός, ἐπειδὴ κληρονομεῖ ὅλα τὰ δικαιώματα τοῦ πατέρα του, μένει παντοτεινὰ στὴν οἰκία. Ἂν, λοιπόν, σᾶς ἐλευθερώσει ὁ Υἱός, τότε θὰ εἶστε πραγματικὰ ἐλεύθεροι»[63].

Ὁ δοῦλος τῆς ἁμαρτίας δὲν θὰ μπορεῖ νὰ παραμείνει στὴν οἰκία τοῦ Πατέρα. Θὰ ἐκβληθεῖ, ὅπως ἐκεῖνος ὁ δοῦλος ποὺ δὲν εἶχε ἔνδυμα γάμου:

«Εἰσῆλθε καὶ ὁ βασιλέας γιὰ νὰ δεῖ τοὺς συνδαιτυμόνες, κι ἐκεῖ εἶδε κάποιον ποὺ δὲν ἦταν ντυμένος μὲ τὴ γαμήλια φορεσιά. Φίλε, τοῦ λέει,

62. *«Κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῆ· πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος»* (πρὸς Ἑβραίους ι΄ 23).

63. *«Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. Ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. Ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε»* (Ἰωάννου η΄ 34-36).

πῶς εἰσῆλθες ἐδῶ χωρὶς τὸ κατάλληλο ντύσιμο; Ἐκεῖνος ἔχασε τὴ λαλιά του. Τότε ὁ βασιλέας εἶπε στοὺς ὑπηρέτες· δέστε του τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια καὶ πάρτε τον καὶ βγάλτε τον ἔξω στὸ σκοτάδι· ἐκεῖ θὰ κλαίει καὶ θὰ τρίζει τὰ δόντια του»[64].

β΄. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προειδοποιεῖ μὲ ἐκπληκτικὴ σαφήνεια καὶ κατηγορηματικότητα:

«Ἢ δὲν ξέρετε ὅτι ἄνθρωποι ἄδικοι δὲν θὰ κληρονομήσουν τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ; Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε οἱ πόρνοι, οὔτε οἱ εἰδωλολάτρες, οὔτε οἱ μοιχοί, οὔτε μαλακοί (θηλυπρεπεῖς), οὔτε οἱ ἀρσενοκοῖτες, οὔτε οἱ πλεονέκτες, οὔτε οἱ κλέπτες, οὔτε οἱ μέθυσοι, οὔτε αὐτοὶ ποὺ ἐμπαίζουν τοὺς ἄλλους, οὔτε οἱ ἅρπαγες θὰ κληρονομήσουν τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ».[65]

Καὶ ἀλλοῦ·

«Εἶναι ὁλοφάνερο ποιὰ εἶναι τὰ ἁμαρτωλὰ ἔργα· Εἶναι ἡ μοιχεία, ἡ πορνεία, ἡ ἠθικὴ ἀκαθαρσία, ἡ αἰσχρότητα, ἡ εἰδωλολατρία, ἡ μαγεία, οἱ ἔχθρες, οἱ φιλονικεῖες, οἱ ζήλιες, οἱ θυμοί, οἱ διαπληκτισμοί, οἱ διχόνοιες, τὰ σχίσματα, οἱ φθόνοι, οἱ

64. *«Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἄρατε αὐτὸν καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων»* (Ματθαίου κβ΄ 13).

65. *«Οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι Βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενοκοῖται οὔτε κλέπται οὔτε πλεονέκται οὔτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες Βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσι»* (πρὸς Κορινθίους Α΄ ς΄ 9-10).

φόνοι, οἱ μέθες, οἱ ἀσωτίες καὶ τὰ παρόμοια. Σᾶς προειδοποιῶ, ὅπως σᾶς προειδοποίησα κι ἄλλοτε· ὅσοι κάνουν τέτοια πράγματα δὲν θὰ κληρονομήσουν τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»[66].

γ΄. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στὴν Ἀποκάλυψη λέει ὅτι ὅλοι αὐτοὶ θὰ ἀποκλεισθοῦν ἔξω τῆς πόλεως, δὲν θὰ μπορέσουν νὰ διαβοῦν τοὺς πυλῶνες της, γιὰ νὰ προσεγγίσουν στὸ Ξύλο τῆς Ζωῆς.

«Μακάριοι ὅσοι τηροῦν τὶς ἐντολές Του, γιὰ νὰ ἔχουν δικαίωμα νὰ γευθοῦν ἀπὸ τὸ δένδρο τῆς ζωῆς καὶ νὰ περάσουν τὶς πύλες γιὰ νὰ εἰσέλθουν στὴν πολιτεία. Ἔξω θὰ μείνουν ὅσοι εἶναι σὰν τοὺς κύνες, οἱ μάγοι, οἱ πόρνοι, οἱ φονεῖς, οἱ εἰδωλολάτρες κι ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς ἀρέσει ν᾽ ἀντιστρατεύονται τὴν ἀλήθεια»[67].

Τὰ χωρία αὐτὰ δηλώνουν τὴν καθαρότητα καὶ τὴν λαμπρότητα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θὰ κατοικήσουν στὴν οὐράνια πατρίδα.

66. *«Φανερὰ δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις, φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες Βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν»* (πρὸς Γαλάτας ε΄ 19-21. Πρβλ. καί πρὸς Ἐφεσίους ε΄ 3-5, πρὸς Τιμόθεον Α΄ α΄ 9).

67. *«Μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν· ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος»* (Ἀποκαλύψεως κβ΄ 14-15).

3. Ἡ ἐλευθερία ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, σύμφωνα μὲ τὴν ἁγιογραφικὴ διδασκαλία, δίνεται, παρέχεται ἀπὸ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ.

α΄. Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ «θὰ καθαρίσει τὴν συνείδησή σας ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ ὁδηγοῦν στὸν θάνατο»[68].

Ὅποιος ἔτσι καθαρισθεῖ ἀπὸ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ εἶναι ὄντως καθαρός, ἐλεύθερος.

Ἡ ἀπαστράπτουσα δόξα τῆς οὐράνιας πολιτείας δὲν ἀνέχεται τοὺς ρύπους τῆς ἁμαρτίας, τὶς σκιὲς καὶ τὸ σκότος τῶν πονηρῶν πράξεων. Ἐκεῖ «ὅσοι ἔχουν καθαρὴ καρδιά, θὰ δοῦν τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ»[69].

β΄. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπισημαίνει καὶ διευκρινίζει, ὅτι ὁ σαρκικὸς ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ κληρονομήσει τὸν ἄφθαρτο κόσμο τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ:

«Νὰ τί θέλω νὰ πῶ, ἀδελφοί μου: Ἄνθρωποι ἀπὸ σάρκα καὶ αἷμα δὲν μποροῦν νὰ πάρουν μέρος στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, δὲν μποροῦν νὰ τὴν κληρονομήσουν»[70].

Ἡ παχύτης καὶ τὸ «γεῶδες» τῆς παρούσας ζωῆς ἐμποδίζουν τὸν ἄνθρωπο καὶ δὲν τοῦ ἐπιτρέ-

68. *«Καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων»* (πρὸς Ἑβραίους θ΄ 14).

69. *«Οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται»* (Ματθαίου ε΄ 8).

70. *«Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται»* (Κορινθίους Α΄ ιε΄ 50).

πουν νὰ μετέχει στὸν ἄφθαρτο κόσμο τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ἐμεῖς περιμένουμε νὰ ἔρθει ὁ σωτήρας μας, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὸς θὰ μεταμορφώσει τὸ φθαρτό μας σῶμα καὶ θὰ τὸ κάνει ὅμοιο μὲ τὸ δικό του ἔνδοξο σῶμα μὲ τὴν δύναμη καὶ τὴν ἐξουσία ποὺ ἔχει νὰ ὑποτάξει στὸν ἑαυτό του τὰ πάντα»[71].

Τέλος δέ, οἱ υἱοὶ Θεοῦ *«κατὰ χάριν»* θὰ γίνουν οἱ κληρονόμοι τῆς ἑτοιμασμένης ἀπὸ καταβολῆς κόσμου βασιλείας καὶ συγκληρονόμοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ *«κατὰ φύσιν»* Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ *«κατὰ χάριν»* υἱοθεσία εἶναι δωρεὰ τοῦ Φιλάνθρωπου Θεοῦ. Αὐτὸ δηλώνει τό *«κατὰ χάριν»*. Ὁ Θεὸς Πατέρας ἐνήργησε τὸ μεγάλο αὐτὸ καὶ θαυμαστὸ ἔργο τῆς υἱοθεσίας μας καὶ τὸ ἔφερε σὲ πέρας διὰ Τοῦ Μονογενοῦς Του Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κηρύσσει ἐμφαντικὰ ὁ ἀπόστολος Παῦλος:

«Ὅταν ὅμως συμπληρώθηκε ὁ χρόνος, ποὺ εἶχεν ὁρίσει ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν Του στὸν κόσμο, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε ἀπὸ γυναίκα καὶ συμμορφώθηκε πρὸς τὸν μωσαϊκὸ νόμο, γιὰ νὰ ἐξαγοράσει τοὺς ὑπόδουλους

71. *«Σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα»* (πρὸς Φιλιππησίους γ΄ 20-21).

στὸν νόμο, γιὰ νὰ λάβουμε τὴν υἱοθεσία ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς εἶχε ὑποσχεθεῖ»[72].

Ὅτι πράγματι ὁ πιστὸς μπορεῖ νὰ ἐπιτύχει τὴν θεία υἱοθεσία καὶ νὰ λάβει τὴν κληρονομία τοῦ Θεοῦ στοὺς οὐρανούς, βεβαιοῦται ἀπὸ τὰ δύο θεῖα πρόσωπα, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

«Καὶ γιὰ νὰ ἀποδείξει ὅτι δὲν εἶσθε πλέον δοῦλοι, ἀλλὰ υἱοὶ τοῦ ἐπουρανίου Πατρός, γι' αὐτὸ ἐξαπέστειλε ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ Του στὶς καρδιές σας, τὸ ὁποῖο δίδει τὴν πληροφορία ν' ἀπευθύνεσθε στὸν Θεὸ μὲ τὴν ἐπίκληση: «Ἀββᾶ, Πατέρα μας!». Ὥστε, δὲν εἶσαι πιὰ δοῦλος, ἀλλ' εἶσαι κατὰ χάριν υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ εἶσαι υἱός, εἶσαι συγχρόνως καὶ κληρονόμος τοῦ Θεοῦ διὰ μέσου τοῦ Χριστοῦ»[73].

«Γιατὶ τὸ Πνεῦμα ποὺ σᾶς ἔδωσε ὁ Θεὸς δὲν ἐμπνέει φόβο γιὰ τὸν Θεὸ οὔτε κάνει τοὺς ἀνθρώπους δούλους, ἀλλὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα μᾶς δίδει τὴν παρρησία νὰ κράζουμε «Ἀββᾶ, Πατέρα μας!». Αὐτὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μαρτυρεῖ μαζὶ μὲ τὸ πνεῦμα μας ὅτι εἴμαστε

72. *«Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν»* (πρὸς Γαλάτας δ΄ 4-5).

73. *«Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κρᾶζον· ἀββᾶ ὁ Πατήρ. Ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος Θεοῦ διὰ Χριστοῦ»* (πρὸς Γαλάτας δ΄ 6-7).

τέκνα Θεοῦ. Ἐὰν δὲ εἴμαστε τέκνα, κατὰ φυσικὸ λόγο εἴμαστε καὶ κληρονόμοι. Κληρονόμοι μὲν τοῦ Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ τοῦ Χριστοῦ»[74].

Ἄρα, ὅσοι δὲν εἶναι υἱοί, δὲν πρόκειται νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἄνω πόλη καὶ κατοικία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Οἱ πιστοὶ καὶ βαπτισμένοι ἔχουν ἀπογραφεῖ σ᾽ αὐτὴ τὴν κατοικία, δηλαδὴ τήν *«ἐν οὐρανοῖς»*, τὴν μένουσα, τὴν ὁποία καὶ ποθοῦσαν οἱ Προφῆτες, οἱ Πατριάρχες, οἱ Ἀπόστολοι.

Ὁ οὐρανοβάμονας Παῦλος μᾶς βεβαιώνει:

«Δὲν εἶστε, λοιπόν, πιὰ ξένοι καὶ χωρὶς δικαιώματα, ἀλλὰ ἀνήκετε στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, στὴν οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ»[75].

Δ΄. Υἱοὶ Θεοῦ κατὰ χάριν ἀναδεικνύονται:

1. Ὅσοι πιστεύσουν στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τὸ εὐαγγέλιό Του.

α΄. Γράφει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης:

«Σ᾽ ὅσους ὅμως τὸν δέχτηκαν καὶ πίστεψαν

74. *«Οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ᾽ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν· ἀββᾶ ὁ πατήρ. Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ. Εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ»* (Ρωμαίους η΄ 15-17).

75. *«Οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων»* (πρὸς Ἐφεσίους β΄ 19).

σ᾽ Αὐτόν, ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ γίνουν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ»[76].

2. Ὅσοι ὁμολογήσουν τὴν Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

«Εἶναι πλησίον σου ὁ λόγος τῆς πίστεως, ποὺ κηρύττουμε ἐμεῖς οἱ ἀπόστολοι. Ἂν ὁμολογήσεις μὲ τὸ στόμα σου πὼς ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Κύριος καὶ πιστέψεις μὲ τὴν καρδιά σου πὼς ὁ Θεὸς τὸν ἀνέστησε ἐκ νεκρῶν, θὰ σωθεῖς»[77].

3. Ὅσοι βαπτισθοῦν καὶ στὴν συνέχεια μετέχουν στὰ ἁγιαστικὰ καὶ σωστικὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας.

α΄. Ὁ Κύριος τόνισε στὸν κρυμμένο μαθητή Του Νικόδημο ὅτι:

«Ἐὰν κάποιος δὲν γεννηθεῖ πνευματικὰ ἀπὸ τὸ ὕδωρ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἀόρατα ἐνεργεῖ τὴν ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου, δὲν μπορεῖ νὰ εἰσέλθει στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὅ,τι γεννιέται μὲ φυσικὴ γέννηση εἶναι ἀνθρώπινο, ἐνῶ ὅ,τι γεννιέται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, εἶναι πνευματικό»[78].

76. *«Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ».* (Ἰωάννου α΄ 12).

77. *«Τοῦτ᾽ ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν. Ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν»* (πρὸς Ρωμαίους ι΄ 8-10).

78. *«Ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ*

β΄. Καὶ στοὺς ἀπιστοῦντας Ἰουδαίους:

«Σᾶς βεβαιώνω· ἂν δὲν φάγετε, μὲ τὸ μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ δὲν πίετε τὸ αἷμα Του, δὲν ἔχετε μέσα σας ζωή. Αὐτὸς ποὺ τρώει τὴν σάρκα μου καὶ πίνει τὸ αἷμα μου, ἔχει ἤδη ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου ζωὴ αἰώνια, κι ἐγὼ θὰ τὸν ἀναστήσω ἔνδοξα κατὰ τὴν ἐσχάτη ἡμέρα. Ἐκεῖνος ποὺ τρώει τὴν σάρκα μου καὶ πίνει τὸ αἷμα μου εἶναι ἑνωμένος μαζί μου ὡς μέλος δικό μου, κι ἐγὼ μένω στὸ ἐσωτερικό του, τὸ ὁποῖο γίνεται ναός μου[79]».

4. Τὰ θεῖα μυστήρια θὰ μείνουν ἀνενεργά, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀγωνισθεῖ νὰ περιπατήσει στὴν ζωή του ἀξίως τῆς κλήσεώς του, ἐὰν δὲν ζήσει ὡς υἱὸς Θεοῦ.

Ὁ Κύριος, ὡς ὁ κατὰ φύση Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Μονογενὴς καὶ μόνος ἀγαπητός:

α΄. Ἐξετέλεσε κάθε ἐντολὴ τοῦ οὐράνιου Πατέρα Του. Ἔτσι ὀφείλει καὶ ὁ *«κατὰ χάριν»* υἱὸς νὰ εὐαρεστεῖ τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος τὸν κάλεσε, ἐκτελώντας τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ Πατέρα.

δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστι, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμά ἐστι» (Ἰωάννου γ΄ 5-6).

79. *«Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτόν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ... ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ»* (Ἰωάννου ς΄ 53-54, 56).

β΄. Ἔμεινε ὁ μόνος ἀναμάρτητος· ἔτσι ὀφείλει καὶ ὁ *«κατὰ χάριν»* υἱὸς νὰ ἀπέχει ἀπὸ κάθε ἁμαρτία καὶ νὰ διατηρεῖ τὸν ἑαυτό του ἀκηλίδωτο «ζώντας μία ζωὴ μὲ φόβο Θεοῦ»[80].

γ΄. Ἔγινε ὑπήκοος μέχρι θανάτου στὸν Θεὸ Πατέρα· ἔτσι ὀφείλει καὶ ὁ πιστὸς νὰ παραμένει στὴν ὑπακοὴ τοῦ θελήματος τοῦ Οὐράνιου Πατέρα.

δ΄. Ἄσκησε κάθε ἀρετὴ καὶ μάλιστα στὸν ἀκρότατο βαθμό· γιὰ τοῦτο ὀφείλει ὁ *«κατὰ χάριν»* υἱὸς νὰ ἀποκτᾶ τὶς θεῖες ἀρετές, οἱ ὁποῖες καὶ ὀνομάζονται ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες θεουργές, ἐπειδὴ εἶναι ἔργα Θεοῦ.

ε΄. Τέλος δὲ ὑπέμεινε κάθε θλίψη καὶ μάλιστα τὰ ἑκούσια πάθη ἀγόγγυστα· ἔτσι ὀφείλει καὶ ὁ *«κατὰ χάριν»* υἱὸς νὰ ἀποδέχεται τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὶς θλίψεις τῆς παρούσας ζωῆς, ὡς παραχώρηση τοῦ Πατέρα Του πρὸς θεραπεία τῆς ψυχῆς του.

❄ Διδάσκει ὁ Ἰσαὰκ ὁ Σῦρος:

«Ὁ Θεὸς δὲν δίνει μεγάλο χάρισμα, χωρὶς μεγάλο πειρασμό· Αὐτὸς εἶναι ποὺ ὥρισε κατὰ τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰ χαρίσματα, σύμφωνα μὲ τὴν σοφία του»[81].

80. *«Ἐπιτελῶν ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ»*. (Κορινθ. Β΄ ζ΄ 1).

81. *«Οὐ γὰρ δίδωσι ὁ Θεὸς χάρισμα μέγα, χωρὶς μεγάλου πειρασμοῦ. Κατὰ γὰρ τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰ χαρίσματα ὡρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ»* (Ἰσαὰκ Σύρου, σελ. 237, Ἐκδ. Ρηγοπούλου).

Ἡ ὁδὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι καθημερινὸς Σταυρός. Κανεὶς δὲν ἀνέβηκε στὸ οὐρανὸ μέ ἄνεση.

❄ Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος κηρύσσει:

«Διότι αὐτὸς ποὺ ζητεῖ τὴν ἄνεση, δὲν ζητεῖ αὐτὰ ποὺ θέλει ὁ Χριστός, ἀλλὰ τὰ δικά του συμφέροντα»[82]

«Διότι ἡ ἄνεση καὶ ἡ καλοπέραση συνήθως ὁδηγεῖ στὴν ραθυμία, ὅπως ἡ θλίψη φέρει στὴν προθυμία».[83]

❄ Καὶ ὁ μέγας φωστήρας τῆς Καισαρείας, Βασίλειος:

«Τὸν ἀθλητὴν τὸ στάδιον, τὸν κυβερνήτην ὁ χειμών, τὸν στρατηγὸν ἡ παράταξις, τὸν μεγαλόψυχον ἡ συμφορά, τὸν χριστιανὸν ὁ πειρασμὸς δοκιμάζει»[84].

Τὰ παθήματα τῆς παρούσας ζωῆς θὰ ἀντι-

82. *Ὁ γὰρ ἄνεσιν ζητῶν, οὐ ζητεῖ τὰ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὰ ἑαυτοῦ»* (Ἰωάν. Χρυσοστόμου, ι΄ λόγος πρὸς Φιλιππησίους, Ε.Π.Ε. τ. 21, σελ. 592, στίχ. 18, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1980).

83. *«Ἡ ἄνεσις καὶ ἡ τρυφὴ εἰς ῥᾳθυμίαν ἐνάγει εἴωθεν, ὥσπερ ἡ θλῖψις πρὸς σπουδὴν ἐπανάγει»* (Τοῦ ἰδίου δ΄ ὁμιλία *«παράκλησις πρὸς τὸν λαόν»*, Ε.Π.Ε. τ. 32, σελ. 62, στίχ. 22, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1979).

84. *«Κυβερνήτην μὲν γὰρ ὁ χειμὼν καὶ τὸν ἀθλητὴν τὸ στάδιον, τὸν στρατηγὸν ἡ παράταξις, τὸν μεγαλόψυχον ἡ συμφορά, τὸν Χριστιανὸν δὲ ὁ πειρασμὸς δοκιμάζει».* (Μ. Βασιλείου: Ὁμιλία ρηθεῖσα ἐν λιμῷ καὶ αὐχμῷ Ε.Π.Ε. τ. 7, σελ. 144, στιχ. 18-21, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1973).

σταθμισθοῦν μὲ τὴν μέλλουσα δόξα στὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ.

❄ Ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει:

«Πιστεύω πραγματικὰ πὼς αὐτὰ ποὺ τώρα ὑποφέρουμε δὲν ἰσοσταθμίζουν τὴν δόξα ποὺ μᾶς ἐπιφυλάσσει ὁ Θεὸς στὸ μέλλον»[85].

❄ Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης παρατηρεῖ τὰ ἑξῆς γιὰ ὅσους ἔγιναν *«κατὰ χάριν»* υἱοὶ Θεοῦ:

«Ἐὰν λοιπὸν ἔλαβες τὸν Θεὸ καὶ ἔγινες τέκνο τοῦ Θεοῦ, δεῖξε μὲ τὴν προαίρεση τὸν Θεὸ ὁ ὁποῖος εἶναι μέσα σου. Δεῖξε διὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου τὸν γεννήτορα... "Ἐκεῖνος ἀνοίγει τὴν χεῖρα καὶ ἐμπιπλᾶ πᾶν ζῶον εὐδοκίας", "παραβλέπει ἀνομίας, μετανοεῖ ἐπὶ κακίας". "Χρηστὸς Κύριος τοῖς σύμπασι", "μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν", "εὐθὺς Κύριος ὁ Θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ", καὶ ὅσα ἄλλα σχετικά διδασκόμαστε ἀπὸ τὴν Γραφή. Ἐὰν εὑρίσκεσαι σὲ αὐτά, ἔγινες ἀληθινὰ τέκνο τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ ἐξακολουθεῖς νὰ ἔχεις τὰ γνωρίσματα τῆς κακίας, μάταια διατυμπανίζεις ὅτι ἔλαβες τὴν ἄνωθεν γέννηση. Θὰ σοῦ πεῖ ἡ προφητεία, ὅτι "υἱὸς ἀνθρώπου εἶ, οὐχὶ υἱὸς ὑψίστου, ἀγαπῶν ματαιότητα καὶ ζητῶν ψεῦδος". Δὲν ἔμαθες ὅτι ὁ ἄν-

85. *«Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς»* (πρὸς Ρωμαίους η΄ 18).

θρωπος δὲν γίνεται κατ' ἄλλο τρόπο υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐκτὸς ἐὰν γίνει ὅσιος;»[86].

Συνεπῶς ἡ ὁσιότητα ἀναδεικνύει τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι θὰ κατοικήσουν στὴν Βασιλεία Του.

❄ Ὁ θεόπτης θεῖος Πατέρας Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, περιγράφει αὐτὰ τὰ θεῖα σκηνώματα ὡς ἑξῆς :

«Ἔνθα τὸ ἀληθινῶς ζῆν· ἡ ὁλόφωτος Βασιλεία, ἡ ἀκατάληπτος τῶν Ἀγγέλων χορεία... ἔνθα οἱ λειμῶνες τῆς ἀφθαρσίας· αἱ πηγαὶ τῆς ἀεννάου ζωῆς, τὰ ῥεῖθρα τοῦ θεοβλύστου φωτός, οἱ ποταμοὶ τῆς ἀειζώου φωτοχυσίας... Ἐκεῖ τὸ πέρας πάντων τῶν ἐλπισθέντων καὶ νῦν ἐλπιζομένων· ἡ περιοχὴ πάντων τῶν ἀγαθῶν... τὸ ἔσχατον τέλος, οὗ ἐπέκεινα παντελῶς οὐδέν· Ἐκεῖ Πατὴρ προσκυνεῖται

86. *«Εἰ οὖν ἔλαβες τὸν Θεὸν καὶ τέκνον ἐγένου Θεοῦ, δεῖξον διὰ τῆς προαιρέσεως καὶ τὸν ἐν σοὶ ὄντα Θεόν. Δεῖξον ἐν σεαυτῷ τὸν γεννήσαντα . . .*

»Ἐκεῖνος ἀνοίγει τὴν χεῖρα καὶ ἐμπιπλᾷ πᾶν ζῶον εὐδοκίας, ὑπερβαίνει ἀνομίας, μετανοεῖ ἐπὶ κακίας· Χρηστὸς Κύριος τοῖς σύμπασι,... εὐθὺς Κύριος ὁ Θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ... Ἐὰν ἐν τούτοις ἦς, ἀληθῶς ἐγένου τέκνον Θεοῦ· Εἰ δὲ τοῖς τῆς κακίας ἐπιμένεις γνωρίσμασι, μάτην ἐπιθρυλλεῖς (ὁμιλεῖς συνεχῶς, ἐπαναλαμβάνεις συχνάκις) σεαυτῷ τὴν ἄνωθεν γέννησιν. Ἐρεῖ πρός σε ἡ προφητεία, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου εἶ, οὐχὶ υἱὸς Ὑψίστου. Ἀγαπᾷς ματαιότητα, ζητεῖς ψεῦδος. Οὐκ ἔγνως ὅτι ἄνθρωπος οὐκ ἄλλως υἱὸς Θεοῦ γίνεται, εἰ μὴ ὅσιος γένηται;» (Γρηγ. Νύσσης, Κατηχητικὸς λόγος, κεφ. μ΄, Ε.Π.Ε. τόμ. 1, σελ. 540, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1979.

καὶ Υἱὸς δοξάζεται, Πνεῦμα ἅγιον ἀνυμνεῖται, ἡ ἐνιαία τῆς μιᾶς ἐν Τριάδι Θεότητος φύσις»[87].

«Αὐτῶν ἀξιωθείημεν πάντες, τῇ πρεσβείᾳ τοῦ μεγαλωνύμου θεοκήρυκος καὶ Πρωτοκορυφαίου Ἀποστόλου Παύλου, τοῦ φωτιστοῦ τῶν Ἑλλήνων».

Ὁ χορὸς τῶν Ὁσίων στὸν Παράδεισο.

87. Ἀνδρέου Κρήτης· ιδ΄ λόγος, *«εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου»* (P. G. τ. 97, 1100Δ-1101Α).

«Νύμφη κεκοσμημένη»,
Ἱερὰ Μονὴ Φιλοθέου, Ἅγιον Ὄρος.
Εἶναι «Νύμφη κεκοσμημένη» ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ,
«ἡτοιμασμένη» ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἐπίλογος

ληστης ποὺ σταυρώθηκε μαζὶ μὲ τὸν Κύριός μας Ἰησοῦ Χριστὸ στὰ δεξιά Του ἀναγνωρίζοντας τὴν θεότητά Του καὶ ὅτι ἔχει τὴν δύναμη νὰ τὸν σώσει Τὸν ἱκέτευσε:

«Θυμήσου με, Κύριε, ὅταν ἔρθεις στὴν βασιλεία σου»[1].

Ὁ Κύριος μὲ ἀγάπη τὸν διαβεβαίωσε:

«Σὲ βεβαιώνω πὼς σήμερα κιόλας θὰ εἶσαι μαζί μου στὸν παράδεισο»[2].

Ὅπως ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἀξίωσε τὸν ληστὴ τοῦ παραδείσου, ἂς χαρίσει καὶ σὲ μᾶς τὴν βασιλεία Του. Ἀμήν.

1. *«Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου»* (Λουκᾶ κγ΄ 42).

2. *«Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ»* (Λουκᾶ κγ΄ 43).

«Τὸν Λῃστὴν αὐθημερόν,
τοῦ Παραδείσου ἠξίωσας Κύριε·
κἀμὲ τῷ ξύλῳ τοῦ Σταυροῦ,
φώτισον καὶ σῶσόν με»[3].

3. Ἐξαποστειλάριον Ὄρθρου Μεγάλης Παρασκευῆς.

Περιεχόμενα

Πρόλογος 9

«Ἡ οὐράνια πατρίδα μας». Τὸ ἐσχατολογικὸ φρόνημα τοῦ πιστοῦ 11

Α΄. Ἡ Βασιλεία ἐν οὐρανοῖς - Ἡ ἐλπίδα τοῦ οὐρανοῦ 12

Ι. Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν 13

ΙΙ. Ἡ φύση τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν . . . 24

Β΄. Σχέση τοῦ οὐρανίου πολιτεύματος καὶ τῆς ἐδῶ βιοτῆς 28

Ι. Ἡ Ἁγία Γραφή 29

ΙΙ. Ἡ Ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας μας 32

Γ΄. Προϋποθέσεις εἰσόδου στὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ 36

Δ΄. Υἱοὶ Θεοῦ κατὰ χάριν ἀναδεικνύονται 44

Ἐπίλογος 53

Έκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Αριστινού 12-16, 116 36 Αθήνα

Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033

www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr